

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ พัฒนาการของอุตสาหกรรม ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง
การใช้ที่ดินใน บริเวณพื้นที่โดยรอบนิคมอุตสาหกรรม
ภาคเหนือและสวนอุตสาหกรรมสหพัฒน์ จังหวัดลำพูน

ผู้เขียน นางสาว สุดาจันทร์ แสนประเสริฐ
ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ภูมิศาสตร์)
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุทธิณี ดนตรี ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิตยา ประพุทธนิตินสาร กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “พัฒนาการของอุตสาหกรรม ผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในบริเวณพื้นที่โดยรอบนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือและสวนอุตสาหกรรมสหพัฒน์ จังหวัดลำพูน” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) ศึกษาพัฒนาการ ของอุตสาหกรรมใน นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ สวนอุตสาหกรรมสหพัฒน์ และบริเวณพื้นที่โดยรอบ 2) ศึกษา การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในบริเวณพื้นที่โดยรอบ นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือและสวนอุตสาหกรรมสหพัฒน์ และ 3) วิเคราะห์ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในด้านการใช้ที่ดิน ด้านประชากร-สังคมและด้านเศรษฐกิจ

ข้อมูลในการศึกษาได้จากข้อมูลดาวเทียมและการสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาการใช้ที่ดิน แบบนำสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการค้าและบริการและคนงาน เพื่อศึกษาพัฒนาการของอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และสังคมและเศรษฐกิจเนื่องจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลใช้อัตราส่วนร้อยละประกอบการบรรยายเชิงพรรณนาเพื่อศึกษา พัฒนาการและผลกระทบของอุตสาหกรรม และใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

ผลการศึกษาพบว่าพัฒนาการของอุตสาหกรรมเกิดขึ้นใน 3 พื้นที่ พื้นที่แรกคือเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ช่วงก่อน พ.ศ. 2531 มีอุตสาหกรรมหลักชนิดเดียว คือ อุตสาหกรรมที่พึ่งพาวัตถุดิบทางการเกษตรและทรัพยากรในท้องถิ่น ดำเนินการโดยผู้ประกอบการในประเทศ ที่มีทุนแรงงาน เทคโนโลยีและตลาดภายในประเทศ ต่อมาหลังจาก พ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบัน อุตสาหกรรมหลักได้เปลี่ยนจาก อุตสาหกรรมที่พึ่งพาวัตถุดิบทางการเกษตรและทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นอุตสาหกรรมที่มีผู้ประกอบการเป็นนักลงทุนจากต่างประเทศเพื่อการส่งออกโดยเฉพาะชาวญี่ปุ่น มีการใช้แรงงานในท้องถิ่น แต่ใช้เทคโนโลยี เงินลงทุนและวัตถุดิบจากต่างประเทศ อุตสาหกรรมเด่นคือ อุตสาหกรรมการผลิต ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และ ชิ้นส่วนอุปกรณ์ ส่วนที่สองคือ สวน

อุตสาหกรรมสหพัฒน์ อุตสาหกรรมในเขตนี้ดำเนินการโดยนักลงทุนชาวไทยจากกรุงเทพมหานคร โดยใช้วัตถุดิบในพื้นที่ ใช้แรงงานในท้องถิ่น และมีตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ใน พ.ศ. 2536-2539 อุตสาหกรรมเด่น คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่มและเครื่องหนัง ต่อมามีการเพิ่มอุตสาหกรรมผลิตและแปรรูปอาหาร และอุตสาหกรรมการผลิต ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และชิ้นส่วนอุปกรณ์เพื่อการส่งออก ใน พ.ศ. 2540 และ 2549 และสำหรับส่วนสุดท้ายเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่นอกเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือและนอกเขตสวนอุตสาหกรรมสหพัฒน์ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพบว่าอุตสาหกรรมหลักเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในภูมิภาค ดำเนินการโดยนักลงทุนท้องถิ่น และมีตลาดในประเทศเป็นหลัก ได้แก่ การผลิตและแปรรูปอาหาร และการอบและบ่มใบยาสูบ ในปัจจุบันมีอุตสาหกรรม การผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ และชิ้นส่วนอุปกรณ์เพิ่มขึ้น เป็นการลงทุนโดยนักลงทุนชาวไทยหรือการลงทุนระหว่างชาวไทยกับชาวต่างประเทศ

ในด้านรูปแบบการใช้ที่ดิน พบว่าใน พ.ศ. 2530 เกษตรกรรมเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ รองลงมาคือ ที่อยู่อาศัย และป่าไม้ พื้นที่อุตสาหกรรมพบปะปนกับแหล่งชุมชนและพาณิชยกรรม และอยู่ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือบางส่วน ต่อมาในปี พ.ศ. 2537 พื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นพื้นที่เกษตรกรรมแต่เริ่มลดลง รองลงมาคือ ที่รกร้างว่างเปล่า ที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะหอพักและบ้านจัดสรร สำหรับคนงาน อุตสาหกรรมพบส่วนใหญ่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือและสวนอุตสาหกรรมสหพัฒน์ และการค้าพบโดยรอบย่านอุตสาหกรรมใน พ.ศ. 2551 ที่รกร้างว่างเปล่าเป็นการใช้ที่ดินที่พบมากที่สุด รองลงมาเป็นเกษตรกรรม ที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม สำหรับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในระหว่าง พ.ศ. 2530-2537 การใช้ที่ดินที่เพิ่มขึ้น คือ ที่รกร้างว่างเปล่า ที่อยู่อาศัย อุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม ส่วนการใช้ที่ดินที่ลดลงมีเพียงเกษตรกรรมในช่วงพ.ศ. 2537-2551 การใช้ที่ดินที่เพิ่มขึ้น คือ พาณิชยกรรม ที่รกร้างว่างเปล่า และแหล่งน้ำ การใช้ที่ดินที่ลดลงยังเป็นเกษตรกรรมโดยลดลงในอัตราที่เพิ่มขึ้น สำหรับพื้นที่ป่าไม้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในทั้งสองช่วงเวลา

ในด้านผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ทางด้านสังคมพบว่าการย้ายถิ่นของแรงงานจำนวนมากซึ่งส่วนใหญ่มาจากต่างจังหวัด ส่งผลให้ที่อยู่อาศัย การค้าและบริการขยายตัว โดยรอบเขตอุตสาหกรรม มีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง มีอุบัติเหตุทางถนนมากขึ้นในเวลาเปลี่ยนกะของการทำงาน มีการลักขโมยตามหอพักต่างๆ และมีมลภาวะทางเสียงและหมอกควันที่เพิ่มขึ้น สำหรับด้านเศรษฐกิจ คนในท้องถิ่นได้เปลี่ยนอาชีพจากการเกษตรมาเป็นกิจการการค้าและบริการต่างๆ ให้กับคนงาน และผู้ประกอบการค้าบริการและคนงานมีรายได้เพิ่มขึ้น

Thesis Title	Industrial Development, Impacts and Land Use Change in the Surrounding Area of the Northern Region Industrial Estate and Saha Pathana Industrial Park, Lamphun Province	
Author	Miss Sudajan Saenprasert	
Degree	Master of Science (Geography)	
Thesis Advisory Committee	Assistant Professor Dr. Suthinee Dontree	Chairperson
	Assistant Professor Nittaya Prabudhanitisarn	Member

ABSTRACT

The study, “Industrial Development, Impacts and Land Use Change in the Surrounding Area of the Northern Region Industrial Estate and Saha Pathana Industrial Park, Lamphun Province” has 3 objectives: 1) to study industrial development in the Northern Region Industrial Estate, Saha Pathana Industrial Park and their surrounding area; 2) to investigate land use change in the surrounding area of the Northern Region Industrial Estate and Saha Pathana Industrial Park and 3) to analyse land use, demographic- social and economic impacts resulted from industrial development.

Data for this study are obtained from satellite imageries and field survey for land use study. Data derived from industrial entrepreneur interview, questionnaires and interview of commercial and service businessmen and labors and used for the study of industrial development, land use, social and economic changes. Data analysis includes percentage with descriptive analysis to analyse industrial development and impacts and GIS to investigate land use change.

It is found that industrial development has taken place in three areas. The first area is the Northern Region Industrial Estate. Before 1988, there were only agro-industries, managed by local entrepreneurs using local resources, capital, labor, and technology and producing for domestic market. After 1988 to present, major industries have shifted from agro-industries to foreign investment industries for exportation, especially the Japanese, using local labors but importing technology, capital and raw materials from abroad. Outstanding factories are related to electronics and other appliance industries. The second area is the Saha Pathana Industrial Park. Manufacturing in this zone is managed by Thai investors from Bangkok using outside raw

materials, local labor force and having both domestic and international markets. Between 1993 and 1996, the major industries were textiles, apparel and leather. Food manufacturing as well as electronics and other appliance industries for exportation were additionally established in 1997 and 2006, respectively. For the last zone, it is the surrounding area of the Northern Region Industrial Estate and Saha Pathana Industrial Park. From past to present, major industries are those using raw materials in the Northern region, managed by local investors and having local markets, such as food manufacturing and dried tobacco leaf industry. Recently, electronics and other appliance industries have been developed by Thai investors or joint venture between Thai and foreign investors.

Regarding land use pattern, in 1987, agricultural area was the major land use followed by residential area and forest. Industrial land use was widely scattered in residential and commercial zone and partially in the Northern Region Industrial Estate. In 1994, although at decreasing rate, agricultural area was still the major land use followed by vacant area, residential area especially dormitories and houses for workers. Industrial area was mostly located in the Northern Region Industrial Estate and Saha Pathana Industrial Park, whereas commercial area was normally clustering around industrial zones. In 2008, vacant area became the major land use followed by agricultural, residential, industrial and commercial areas. As for land use change, from 1987 to 1994, increased land use types are vacant land, residential, industrial and commercial areas while agricultural area is the only decreased land use type. During 1994 to 2008, increased land use types are commercial area, vacant land and water body. Agricultural area remains the only decreased land use type. As for forest area, there is no change during both periods.

With regard to impacts from industrial development, social impacts include large number of labor migration mostly from other provinces resulting in an increase of residential area, commercial and service activities around industrial areas, changing from rural community to urban community, more road accidents during labor shift period, more robbery in dormitory area and increasing noise and air pollution. Economic impacts include occupational change of local people from farming to commercial and service activities for increasing labors. In addition, local businessmen and labors have higher income.